

Αχελώος και Αργιθέα – Το κράτος οφείλει...να λάβει κάθε αναγκαίο αντισταθμιστικό μέτρο

01 Οκτωβρίου 2012

Μια από τις βασικές αρχές που έφερε η ανάγκη προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος στο Ευρωπαϊκό δίκαιο είναι «ο ρυπαίνων πληρώνει».

Το θυμήθηκα τώρα ενόψει της απόφασης του Συμβουλίου της Επικρατείας που εκκρεμεί, για την «εκτροπή» του Αχελώου και μάλιστα με την έκδοση της απόφασης του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου που απαντά στα προδικαστικά ερωτήματα του ΣΤΕ.

Δεν ήμουν από εκείνους που υπερασπίζονταν την λεγόμενη «εκτροπή», ούτε όμως από τους πολέμιούς της. Εκείνο όμως που υποστήριζα και εξακολουθώ να υποστηρίζω, είναι ότι η περιοχή, που δέχεται την όχληση του έργου (Αργιθέα – Μεσοχώρα), δεν είχε να λάβει τίποτε, ως ανταπόδοση της όχλησης αυτής. Ή μάλλον να περιοριστώ στην Αργιθέα, γιατί η περιοχή των Τρικάλων, τουλάχιστον είδε να υλοποιούνται κάποια οδικά έργα, σήραγγες κλπ, ως ανταποδοτικά του έργου του Αχελώου και όχι μόνον.

Ίσως κανείς δεν θυμάται την πρόταση που είχα κάνει στη γέφυρα Κοράκου, το 1987, στη συνδιάσκεψη Αργιθεατών – Ραδοβυζινών, για «κατάληψη των έργων του Αχελώου», μέχρις ότου η Πολιτεία δεσμευτεί για τα «ανταποδοτικά» του έργου αυτού απέναντι στην περιοχή Αργιθέας. Κι ήταν τότε συντοπίτης μας Υφυπουργός, που φοβήθηκε μην ... πέσει η Κυβέρνηση.

Από τότε πέρασαν αρκετά χρόνια με το έργο του Αχελώου να καρκινοβατεί και ν' αποτελεί αντικείμενο διαμάχης ειδικών και μη και χωρίς καν το Κράτος να έχει υλοποιήσει τη στοιχειώδη υποχρέωσή του απέναντι στην περιοχή, για κατασκευή τουλάχιστον του οδικού και της σήραγγας Τυμπάνου.

Το 2006 όταν για πολλοστή φορά το έργο σταμάτησε, (και όχι αδικώς αφού η Πολιτεία έκλεινε τα μάτια μπροστά σε μνημεία πολιτισμού κ.α) αναγκάστηκε να αυτοδεσμευτεί στην Αρχή «Ο ρυπαίνων πληρώνει» και να θέσει περιβαλλοντικούς και άλλους όρους για τη συνέχιση του έργου, «η τήρηση των οποίων αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την υλοποίηση των έργων και βαρύνει τον φορέα εκτέλεσης και λειτουργίας τους..», όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται.

Τώρα ήρθε το Ευρωπαϊκό δικαστήριο να θυμίσει το αυτονόητο ότι το Ελληνικό Κράτος είναι υποχρεωμένο να εφαρμόσει και τηρήσει την περιβαλλοντική νομοθεσία. Στην απόφαση επισημαίνεται, μεταξύ άλλων, ότι: «το κράτος μέλος οφείλει να προσδιορίσει με ακρίβεια τις συνέπειες που θα έχει για τις περιοχές για τις οποίες πρόκειται η υλοποίηση του σχεδίου και να λάβει κάθε αναγκαίο αντισταθμιστικό μέτρο ώστε να εξασφαλιστεί η προστασία της συνολικής συνοχής του Natura 2000». Η ολομέλεια της Βουλής ψήφισε σχεδόν ομόφωνα ότι μεταξύ των όρων αυτών είναι και οι παρακάτω: (όπως περιγράφονται στο παράρτημα Γ. του άρθρου 13 ν. 3481/06):

«...25. Για το σύνολο των γεφυριών, των νερόμυλων και των εκκλησιών της περιοχής που θα κατακλυσθούν θα πρέπει να γίνει: 25.1 Πλήρης φωτογραφική αποτύπωση και βιντεοσκόπηση. 25.2 Πλήρης αρχιτεκτονική αποτύπωση, και ιδιαίτερα: – Τοπογραφικό της περιοχής σε κλίμακα 1:200 – Αρχιτεκτονικά σχέδια (όψεις κατόψεις τομές) σε κατάλληλη κλίμακα – Πρόπλασμα σε κλίμακα 1:50 ή σύμφωνα με τις προδιαγραφές της ΔΑΒΜΜ του ΥΠ.ΠΟ. 25.3 Έρευνα για την ανεύρεση σχετικού ιστορικού υλικού (ιστορικές αναφορές, γκραβούρες κλπ.).

26. Ειδικά για τη γέφυρα **Τριζώλου**, να εξεταστεί η δυνατότητα μεταφοράς. Σε περίπτωση που: η λύση αυτή δεν καταστεί τεχνικά δυνατή και το όλο εγχείρημα δεν υποστηρίζεται από αντίστοιχα στοιχεία ως προς την πολιτιστική σπουδαιότητα του μνημείου αυτού από τις αρμόδιες Υπηρεσίες του ΥΠΠΟ, να ισχύσουν τα οριζόμενα παραπάνω.

27. Με ευθύνη των φορέων των έργων, οι ανάδοχοι υποχρεούνται μετά το πέρας των εργασιών στη πλήρη απομάκρυνση παντός είδους μηχανολογικού ή άλλου εξοπλισμού και όλων των πάσης φύσεως άχρηστων εξαρτημάτων και υλικών, στην πλήρη αποκατάσταση των χώρων κατάληψης και στην λήψη όλων των αναγκαίων μέτρων ένταξης των χώρων στο περιβάλλον, δηλαδή των τοπικών διαμορφώσεων και φυτεύσεων, κατά τρόπο ώστε το τελικό αποτέλεσμα να προσομοιάζει με το πέριξ τοπίο και τη μορφολογία της ευρύτερης περιοχής. Μέριμνα θα πρέπει επίσης να λαμβάνεται για την απομάκρυνση άχρηστων υλικών και μηχανημάτων κατά τη διάρκεια κατασκευής του έργου. 28. Απαιτείται η φύτευση των πρηνών των επιχωμάτων και ορυγμάτων, όπου αυτό είναι, δυνατόν, της διανοιγμένης οδοποιίας με κατάλληλα είδη που ανήκουν στις φυτοκοινωνίες της περιοχής...τις χωματουργικές εργασίες για τη διάνοιξη της οδοποιίας θα πρέπει να ακολουθήσουν έργα αντιδιαβρωτικά που θα εμποδίζουν την απώλεια πολύτιμου εδάφους και τη δημιουργία αυλακωτής διάβρωσης, πριν ακόμα αναπτυχθεί επαρκής βλάστηση...33. Τα οδικά επίσης έργα τα οποία θα κατασκευασθούν για την εξυπηρέτηση της κατασκευής των έργων (π.χ. εργοταξιακοί δρόμοι, έργα προσπέλασης) θα πρέπει μετά την ολοκλήρωση των εργασιών να αξιολογηθούν ως προς την σκοπιμότητα διατήρησής τους και να αποδοθούν προς χρήση τα αναγκαία εξ' αυτών. ... να αποκατασταθούν οι χώροι με τοπικές διαμορφώσεις ...η διαμόρφωση των χώρων σε αναβαθμίδες, η υποστήριξη και φύτευση αυτών με κατάλληλα είδη που ανήκουν στις φυτοκοινωνίες της περιοχής. 34. Με ευθύνη των φορέων των έργων να αποκατασταθούν κατά προτεραιότητα το σύνολο των έργων υποδομής τα οποία θίγονται από την κατασκευή ή λειτουργία των έργων.

36. Στην περιοχή του φράγματος Συκιάς και του αντίστοιχου ταμειυτήρα, με ευθύνη του φορέα του έργου θα πρέπει να αποκατασταθεί το σύνολο των κοινόχρηστων ή κοινωφελών υποδομών οι οποίες τυχόν θίγονται (π.χ. δρόμοι, δίκτυα ενέργειας και τηλεπικοινωνιών, μόνιμα ή προσωρινά δίκτυα άρδευσης, ύδρευσης κ.λπ.)...37. Τα παραπάνω ισχύουν για όλους τους χώρους εξυπηρέτησης μηχανημάτων και προσωπικού που χρησιμοποιήθηκαν ή θα χρησιμοποιηθούν καθ' όλη τη διάρκεια κατασκευής των έργων, (εργοτάξια, οικήματα εξυπηρέτησης εργατικού προσωπικού των αναδόχων, αντίστοιχα οικήματα και εγκαταστάσεις των επιβλεπόντων του έργου (προσωπικό ΔΕΗ, κλπ.). 39. Να ληφθούν όλα τα απαραίτητα μέτρα για την προστασία των κατοίκων από κινδύνους ατυχημάτων .....

41. Απαγορεύεται πλήρως η λήψη αδρανών από την κύρια κοίτη του ποταμού Αχελώου .... για 10 χρόνια...

43. Για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων στην ιχθυοπανίδα κατά μήκος του ποταμού Αχελώου....., Οριστική Μελέτη και Μελέτη Εφαρμογής, στην οποία, με βάση την καταγραφή των Ιχθυοπληθυσμών, θα προσδιορισθούν τα ειδικά τεχνικά χαρακτηριστικά των έργων που προτάθηκαν ή θα προταθούν νέα έργα μεγαλύτερης αποτελεσματικότητας.....44. ..απαγορεύεται η εισαγωγή ξενικών ειδών χλωρίδας και πανίδας ή τροποποιημένων γενετικά οργανισμών...η διάθεση ανεπεξέργαστων αποβλήτων βιοτεχνολογικών επιχειρήσεων....., καθώς και η διάθεση ανεπεξέργαστων, μη απολυμασμένων αποβλήτων ή χλωριωμένων αποβλήτων ...Επίσης να εξεταστεί η δυνατότητα της κατασκευής οδικής παρέμβασης – σύνδεσης..... των ταμιευτήρων Κρεμαστών – Συκιάς -Μεσοχώρας.

46. .... μεγιστοποίηση των οποίων θετικών οικονομικών ωφελειών από την κατασκευή και λειτουργία του έργου για τους κατοίκους της ζώνης άμεσης επιρροής του ....

48. Με ευθύνη της Περιφέρειας να εκπονηθεί αναπτυξιακό πρόγραμμα στην περιοχή των Δήμων των έργων κεφαλής, στο οποίο θα γίνονται συγκεκριμένες αναπτυξιακές προτάσεις, συνοδευόμενες από χρονοδιαγράμματα υλοποίησης και χρηματοδοτικά μέσα, με στόχο την βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής και λαμβάνοντας υπόψη τα νέα δεδομένα (φράγματα, λιμναίο στοιχείο).

49. Να εκπονηθεί από το ΥΠΕΧΩΔΕ (σήμερα ΥΠΕΚΑ) με δαπάνες που θα βαρύνουν τις πιστώσεις του έργου Χωροταξική-Περιβαλλοντική Μελέτη ..., λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των σημερινών και μελλοντικών απαιτούμενων λειτουργιών τους, καθώς και τις δυνατότητες ανάπτυξης της περιοχής σε σχέση με το τεχνητό λιμναίο στοιχείο που θα δημιουργηθεί. Στην προαναφερόμενη μελέτη θα καθορισθούν, επίσης, ζώνες απόλυτης και υψηλής προστασίας της ευρύτερης περιοχής των ταμιευτήρων καθώς και οι χρήσεις των ταμιευτήρων και παρόχθιων περιοχών. Η μελέτη θα πρέπει να συμπεριλάβει την εξέταση της δυνατότητας ανάπτυξης οικουρισμού στην περιοχή των ταμιευτήρων και μέτρα για την παρακολούθηση, προστασία και διαχείριση των παραποτάμιων οικοσυστημάτων κατάντη των φραγμάτων μέχρι του ταμιευτήρα Κρεμαστών.

50. Να εκπονηθεί τοπικό αναπτυξιακό πρόγραμμα και να εφαρμοσθούν κατά προτεραιότητα τα πορίσματα του, για το δυτικό τμήμα του νομού Ευρυτανίας που απορρέει στον ποταμό Αχελώο....., με δαπάνες που θα βαρύνουν τις πιστώσεις του έργου.

51. Να δημιουργηθεί....., Οικομυσείο για την προβολή του πολιτιστικού και φυσικού περιβάλλοντος της ευρύτερης περιοχής του ποταμού Αχελώου.....».

Τώρα αν με ρωτήσετε τι έχει υλοποιηθεί απ' όλα αυτά στην Αργιθέα, ή αν κάτι ξεκίνησε, θα απαντήσω με βεβαιότητα: τίποτε ή σχεδόν τίποτε.

Τα ως τώρα έργα έχουν βιάσει ανεπανόρθωτα το μοναδικό φυσικό τοπίο, μηχανήματα και εξαρτήματα εγκαταλειμμένα, βουνά «ξεκοιλιασμένα», γεφύρια μπαζωμένα κι ούτε λόγος για «αποκατάσταση». Την «κουτσοκαμάρα» (παρότι είναι εκτός του φράγματος Συκιάς) έθαψαν με μπάζα, χωρίς κανείς να συγκινείται. Η «κοιλαδογέφυρα» στο Πετρωτό, δεν έχει καν μελετηθεί. Ο Τύμπανος στέκει αγέρωχος και αντιστέκεται στο ύψος του και προστατευμένος και από την ανοησία εκείνων που ήθελαν να δεκαπλασιάσουν το κόστος μιας σήραγγας, που φτιάχτηκε όμως και λειτουργεί στην Γκρόπα. Η απόσταση λίμνης Πλαστήρα και Αργιθέας μοιάζει μυθική ... όταν τη χωρίζουν μόλις 1000 μέτρα σήραγγας! ...

Το ίδιο το Κράτος που διατύπωσε και αυτοδεσμεύτηκε με τους παραπάνω όρους, φοβάμαι ότι θα εξακολουθήσει να είναι εκείνο που θα έχει τις κύριες ευθύνες (στο βαθμό που θα συνεχιστεί το έργο) για ενδεχόμενη νέα διακοπή του.

Επί του παρόντος τα επισημαίνουμε απλώς και μόνον μην νομίσει κανείς ότι δεν πρόκειται ως περιοχή να τα διεκδικήσουμε και μάλιστα υπό τον όρο της «απαραίτητης προϋπόθεσης για την υλοποίηση των έργων του Αχελώου..».

Ας τα έχουν υπόψη και οι όποιοι αρμόδιοι, γιατί πλέον αποτελούν δεσμεύσεις τους και μάλιστα «με το νόμο» και μην τολμήσουν να μας κατατάξουν στους «πολέμιους» του έργου, όταν θα απαιτούμε την υλοποίησή τους, “ως αναγκαίο αντισταθμιστικό μέτρο” και αντίτιμο της Αρχής «Ο ρυπαίνων πληρώνει». Εκτός αν οι όροι αυτοί τέθηκαν εκ του ασφαλούς για να μεταθέσουν για άλλη μια φορά τις ευθύνες εκείνων που δεν θέλουν να υλοποιηθεί το έργο σ’ οποιαδήποτε μορφή του κι έτσι πλειοδοτούν με σιγουριά. Ποιους δείχνω; Είναι οι ίδιοι που εγκατέλειψαν το ολοκληρωμένο υδροηλεκτρικό έργο της Μεσοχώρας επί εικοσαετία να μην παράγει «καταπράσινη» ενέργεια, προκειμένου να το κάνουν «πακέτο» με τα σχέδιά τους για ολόκληρη την περιοχή, που την θέλουν ΕΛΝΤΟΡΑΝΤΟ και «ξέφραγο αμπέλι». Οι ίδιοι που κέρδιζαν χρόνο σε βάρος της εγκατάλειψης των μνημείων της περιοχής Αργιθέας και τ’ άφησαν να καταρρέουν για να φτιάξουν «διοικητήρια». Οι ίδιοι που υλοποιούν και σχεδιάζουν στον Αχελώο, (κατάντι της Συκιάς) υδροηλεκτρικά και δεν έχουν τη γενναιότητα να προτείνουν (ΣΔΙΤ) σε όποιες εταιρείες θέλουν και μπορούν να ολοκληρώσουν το φράγμα της Συκιάς με συγκεκριμένα ανταλλάγματα. Οι ίδιοι και ... οι ίδιοι.

Δεν εξαιρώ ούτε τους «φορείς» που συνεδριάζουν στη Λάρισα χωρίς καν την εκπροσώπηση και συμμετοχή των δήμων που υφίστανται και πληρώνουν τις συνέπειες της εκτροπής τους. Απλώς, λόγω της ιδιότητάς μου είμαι υποχρεωμένος, να τους θυμίζω ότι η διαδρομή προς την Αργιθέα -Συκιά και Άρτα- περνάει από τη σήραγγα Τυμπάνου και τους Χειμώνες ο Τύμπανος ήταν και είναι οδικά αδιάβατος. Ο δήμος Αργιθέας είχε και εξακολουθεί να έχει χωματόδρομους και η εσωτερική του επικοινωνία γίνεται μέσω όμορων Νομών και Περιφερειών!

Εκτός αν πίστεψαν ότι η σήραγγα που τρύπησε τον Τύμπανο έγινε μόνον να μεταφέρει τον Αχελώο και η Αργιθέα είναι Καντόνι της ... Ελβετίας.

Λάμπρος Γ. Τσιβόλας.